

Sygn. akt III AUz 390/16

POSTANOWIENIE

Dnia 28 września 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Grażyna Czyżak (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 28 września 2016 r. w Gdańsku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy D. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o wysokość zadłużenia z tytułu składek

na skutek zażalenia wnioskodawcy

na postanowienie Sądu Okręgowego w Gdańsku – VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 21 lipca 2016 r., sygn. akt VII U 790/16

postanawia:

oddalić zażalenie.

SSA Grażyna Czyżak

Sygn. akt III AUz 390/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 21 lipca 2016 r., sygn. akt VII U 790/16 Sąd Okręgowy w Gdańsku – VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił wniosek D. B.

o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Zdaniem Sądu I instancji ubezpieczony nie jest osobą nieporadną. Z przedłożonych przez niego pism procesowych wynika, iż ma on rozeznanie w sprawie, potrafi bez przeszkód samodzielnie kontynuować obronę swych praw. Ubezpieczony w sposób jednoznaczny i zrozumiały wskazał, dlaczego nie zgadza się z zaskarżoną decyzją ZUS. Nadto, niniejsza sprawa nie jest skomplikowana, bo dotyczy składki na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne osoby prowadzącej działalność gospodarczą. Sąd Okręgowy uznał, że złożenie przez ubezpieczonego oświadczenia majątkowego na urzędowym formularzu w okolicznościach sprawy było zbędne.

Wnioskodawca wywiódł zażalenie na powyższe rozstrzygnięcie domagając się jego uchylecia.

W uzasadnieniu skarżący wskazał, że doszło do naruszenia art. 130 k.p.c., ponieważ Sąd Okręgowy nie wezwał go do usunięcia braku formalnego przedmiotowego wniosku poprzez złożenie dokumentacji o stanie majątkowym. Ubezpieczony złożył wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu z uwagi na zły stan zdrowia i problemy finansowe uniemożliwiające zatrudnienie profesjonalnego pełnomocnika.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie D. B. nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 117 § 1 k.p.c. strona zwolniona przez sąd od kosztów sądowych w całości lub części może domagać się ustanowienia adwokata lub radcy prawnego. Przepis art. 117 § 2 k.p.c. stanowi natomiast, że osoba fizyczna, niezwolniona przez sąd od kosztów sądowych, może się domagać ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, jeżeli złoży oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ponieść kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Nadto, Sąd uwzględni wniosek, jeżeli udział adwokata lub radcy prawnego w sprawie uzna za potrzebny (art. 117 § 5 k.p.c.).

Podkreślić należy, że warunkiem koniecznym do uwzględnienia wniosku strony o ustanowienie pełnomocnika z urzędu jest łączne (jednoczesne) spełnienie dwóch przesłanek, tj. sytuacja, gdy poniesienie kosztów zastępstwa procesowego byłoby połączone z uszczerbkiem utrzymania koniecznego dla strony i jej rodziny oraz udział pełnomocnika z urzędu musiałby być potrzebny.

Sąd Okręgowy przyjął, że bez względu na sytuację majątkową wnioskodawcy, niemożliwym jest przyznanie mu pełnomocnika z urzędu, jeśli okoliczności sprawy wskazują na to, że udział adwokata lub radcy prawnego nie jest mu potrzebny. Zdaniem Sądu Apelacyjnego rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego odpowiadało prawu, ponieważ ubezpieczony nie spełnił jednej z kumulatywnych przesłanek, to znaczy, nie wykazał, że zachodziła konieczność udziału pełnomocnika w sprawie.

W związku z tym badanie przesłanki sytuacji majątkowej faktycznie było zbędne. Nawet trudna sytuacja majątkowa i zdrowotna strony nie przesądza automatycznie o przyznaniu pełnomocnika z urzędu, jeśli nie zachodzi druga przesłanka – konieczny udział pełnomocnika w sprawie.

Ubezpieczony we wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu powołał się na bardzo trudną sytuację finansową i zdrowotną (k. 26-27 a.s.).

Zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym w postanowieniu Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 5 czerwca 2014 r. (III AUz 110/14, LEX nr 1477056) art. 117 § 5 k.p.c. nakazuje sądowi uwzględnić wniosek strony o ustanowienie pełnomocnika z urzędu tylko, jeżeli udział adwokata lub radcy prawnego w danej sprawie można uznać za potrzebny. Potrzeba udzielenia profesjonalnej pomocy prawnej stronie zachodzi przede wszystkim w sytuacji, gdy strona ta jest nieporadna, przez co należy rozumieć sytuację, w której nie potrafi ona w zrozumiały i poprawny sposób przedstawić swojego stanowiska procesowego oraz nie ma podstawowej orientacji w regułach rządzących procesem cywilnym, w związku z czym nie można zasadnie oczekiwać, iż pouczenia Sądu udzielane w trybie art. 5 k.p.c. będą wystarczające dla zapewnienia tej stronie odpowiedniej wiedzy o możliwych

i celowych czynnościach procesowych. O potrzebie przyznania pełnomocnika z urzędu można też mówić wtedy, gdy strona wprawdzie nie jest nieporadna, jednakże sprawa ma na tyle skomplikowany pod względem prawnym lub faktycznym charakter, że jej właściwe prowadzenie wymaga pogłębionej wiedzy prawniczej. Wreszcie, potrzeba ustanowienia pełnomocnika z urzędu istnieje wtedy, gdy strona (np. ze względu na chorobę) nie jest w stanie samodzielnie prowadzić sprawy, w szczególności stawiać się na kolejne terminy rozpraw (por. także orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1964 r., II PZ 46/64, NP 1965/5/56; postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2002 r.,

I PZ 99/01, OSNP 2004/4/66 i z dnia 10 października 2003 r., II CK 161/03, Lex nr 148620).

Podkreślić należy, że w art. 117 § 5 k.p.c. chodzi to, czy ze względu na właściwości osobiste strony (przykładowo niezdolność do samodzielnego działania, czy nieporadność), charakter sprawy, która przecież może być skomplikowana faktycznie lub prawnie, zachodzi potrzeba działania adwokata bądź radcy prawnego w sprawie. Nie można również tracić z pola widzenia, że w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego znajdują się normy o charakterze ochronnym, wyrównujące możliwości rzeczywistej obrony swoich interesów przez stronę działającą samodzielnie, bez udziału fachowego pełnomocnika. Należy do nich art. 5 k.p.c., który przyznaje Sądowi uprawnienie

do udzielenia stronie – w razie uzasadnionej potrzeby - niezbędnych pouczeń co do czynności procesowych i takowe są ubezpieczonemu udzielane.

Z analizy pism procesowych wynika, że skarżący potrafi w zrozumiały i poprawny sposób przedstawić swoje stanowisko procesowe oraz żądania, a także skarży rozstrzygnięcia dla niego niekorzystne. Ubezpieczony wniósł bowiem osobiście odwołania wraz z załącznikami oraz zażalenie na postanowienie Sądu I instancji oddalające wnioski o przyznanie pełnomocnika. Pisma jego wniesione zostały w ustawowych terminach oraz wyrażały jasno jego stanowisko w danej sprawie

z powołaniem się na stanowisko judykatury. Niewątpliwie wnioskodawca ma orientację prawną co do istoty sporu oraz reguł rządzących procesem cywilnym, w związku z czym można zasadnie oczekiwać, że pouczenia sądu udzielane w trybie art. 5 k.p.c. będą wystarczające dla zapewnienia stronie odpowiedniej wiedzy o możliwych i celowych czynnościach procesowych. Ponadto w aktach rentowych znajduje się pozew o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym przeciwko pracodawcy sporządzony przez ubezpieczonego oraz pisma procesowe, które świadczą o jego aktywnej postawie jako strony w postępowaniu administracyjnym.

Mając na względzie twierdzenia skarżącego o złym stanie zdrowia wskazać należy, że może go reprezentować osoba, która nie będzie profesjonalnym pełnomocnikiem.

Zgodnie z art. 87 § 1 k.p.c. pełnomocnikiem może być adwokat lub radca prawny, w sprawach własności przemysłowej także rzecznik patentowy, a w sprawach restrukturyzacji i upadłości także osoba posiadająca licencję doradcy restrukturyzacyjnego, a ponadto osoba sprawująca zarząd majątkiem lub interesami strony oraz osoba pozostająca ze stroną w stałym stosunku zlecenia, jeżeli przedmiot sprawy wchodzi w zakres tego zlecenia, współuczestnik sporu, jak również małżonek, rodzeństwo, zstępni lub wstępni strony oraz osoby pozostające ze stroną w stosunku przysposobienia. Ponadto w myśl art. 465 § 1 k.p.c. pełnomocnikiem pracownika lub ubezpieczonego może być również przedstawiciel związku zawodowego lub inspektor pracy albo pracownik zakładu pracy, w którym mocodawca jest lub był zatrudniony, a ubezpieczonego - także przedstawiciel organizacji zrzeszającej emerytów i rencistów. W sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych organizacje pozarządowe w zakresie swoich zadań statutowych, za zgodą pracownika lub ubezpieczonego wyrażoną na piśmie, mogą wytaczać powództwa na rzecz pracownika lub wnosić odwołania od decyzji organów rentowych, a także, za zgodą pracownika lub ubezpieczonego wyrażoną na piśmie, przystępować do nich w toczącym się postępowaniu (art. 462 k.p.c.).

Subiektywne przekonanie wnioskodawcy, że nie poradzi sobie w samodzielnym prowadzeniu procesu nie może uzasadniać i nie uzasadnia uwzględnienia wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 12 października 2012 r., I ACz 672/12, LEX nr 1220647).

Sąd Apelacyjny na zakończenie podkreśla, że prawo strony do reprezentowania w postępowaniu sądowym przez profesjonalnego pełnomocnika nie jest elementem prawa do sądu i rzetelnego procesu. Gdyby taka miała być intencja ustawodawcy, ustanawianie adwokata bądź radcy prawnego byłoby zasadą. Tymczasem obowiązujące przepisy procedury cywilnej ograniczają możliwość ustanowienia pełnomocnika z urzędu z jednej strony przesłanką braku możliwości poniesienia kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny, z drugiej zaś strony wymaganiem, aby udział adwokata lub radcy prawnego był w sprawie potrzebny. Potrzeba udziału w postępowaniu wykwalifikowanego pełnomocnika procesowego, jako niezbędna przesłanka jego ustanowienia podlega przy tym swobodnej ocenie sądu (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 1974 r., II CZ 94/74, LEX nr 7511; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 1978 r., I PRN 123/78, PiZS 1980, nr 6, s. 65).

Mając na uwadze powyższe rozważania i ustalenia, rozstrzygnięcie Sądu I instancji zawarte w zaskarżonym postanowieniu należało uznać za odpowiadające prawu.

W tym stanie rzeczy, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. postanowił, jak w sentencji.

SSA Grażyna Czyżak